

POROČILO O IZVEDENI AKTIVNOSTI

Okrogla miza o »Volilnih standardih in izboljšanju volilnega procesa v Belorusiji«

Bilateralni odnosi med Evropsko unijo (EU) in Belorusijo segajo v leto 1991, ko je EU formalno priznala neodvisnost Belorusije. Leta 1995 sta podpisali Sporazum o partnerstvu in sodelovanju, namenjen urejanju medsebojnih političnih in gospodarskih odnosov, ki pa zaradi politične situacije v Belorusiji od leta 1997 ostaja zamrznjen.

Odnosi med EU in Belorusijo so dosegli pozitiven napredek, ko je Belorusija avgusta 2015 izpustila vse preostale politične zapornike. Ključni mejnik v izboljšanju odnosov so bile tudi predsedniške volitve oktobra 2015, ki so potekale brez nasilja. Nedavno dvostransko zблиžanje obeh držav je EU spodbudilo k omilitvi sankcij, ki jih je uvedla proti Belorusiji, ki se nanašajo na zamrznitev sredstev, prepoved potovanj ter trgovinske in finančne omejitve. Omejevalnih ukrepov EU ni podaljšala za 170 posameznikov in tri podjetja. Popoln umik sankcij po mnenju EU ni upravičen, saj razmere na področju človekovih pravic in demokratičnosti volitev v Belorusiji ocenjuje kot slabe.¹

Zbližanje odnosov med EU in Belorusijo pa je prineslo tudi otoplitev odnosov med Evropskim parlamentom in beloruskim parlamentom, saj je tja junija 2015 prvič po letu 2002 odpotovala delegacija Evropskega parlamenta, kljub temu da uradnih odnosov z beloruskim parlamentom še ni vzpostavila. Evropski parlament zaradi načina, kako so v Belorusiji potekale parlamentarne volitve, namreč ne priznava beloruske nacionalne skupščine in posledično z njo ne vzdržuje dvostranskih odnosov. Delegacija Parlamenta za odnose z Belorusijo se namesto z nacionalno skupščino redno srečuje s predstavniki beloruske opozicije in civilne družbe, s katerimi razpravlja o političnem in gospodarskem dogajanju v državi.

Prihajajoče parlamentarne volitve, ki bodo potekale decembra 2016, igrajo pomembno vlogo v krepitvi demokratičnosti institucij, kar je ena od zavez EU. 11. oktobra 2015 so potekle v Belorusiji predsedniške volitve, ki so pokazale, da Belorusija pri izvedbi volitev še ne dosega zavez OVSE mednarodnih standardov glede izvedbe demokratičnih volitev.

Večji problemi so se pojavili že med samim štetjem glasov, ter kasnejšim prikazom volilnih rezultatov, kar daje v slabo luč integriteto izvedbe volitev. Zaradi tega končno poročilo OVSE o izvedbi predsedniških volitev poudarja pomen politične volje za izpeljavo celovite reforme s področja volitev. S strani OVSE je bil obstoječi pravni okvir ocenjen kot neprimeren, saj ostaja navkljub priporočilom OVSE in Beneške komisije nespremenjen in ne zagotavlja izvedbe volitev v skladu z 1990 OVSE Kopenhagenskim dokumentom in drugimi mednarodnimi standardi. Sprejeti amandmaji k Volilnemu zakoniku v letih 2013 in 2014 namreč niso upoštevali nobenega mednarodnega priporočila. Zaradi

¹ European Union External Action. 2016. *EU-Belarus relations*. Dostopno prek: http://eeas.europa.eu/factsheets/news/eu-belarus_factsheet_en.htm (23. marec 2016).

neupoštevanja podanih priporočil, mednarodna skupnost smatra, da je svoboda izražanja politične volje v Belorusiji ostala omejena.

V Minsku se je 18. maja 2016 odvijala okrogla miza: Volilni standardi in izboljšanje volilnega procesa v Belorusiji v organizaciji Parlamentarne skupščine Sveta Evrope, Narodne skupščine Belorusije ter Centra za evropsko prihodnost. Gre za prvi projekt med Slovenijo in Belorusijo v okviru mednarodnega razvojnega sodelovanja.

Glede na poročilo OVSE/ODHIR in Sveta Evrope je v Belorusiji potrebna reforma volilne zakonodaje, kar je ključnega pomena pri zagotavljanju konkurenčnega političnega okolja, ki predstavlja predpogoji za dolgoročno demokratično stabilno državo. Ker bodo parlamentarne volitve potekale že 11. septembra, bodo trenutne spremembe volilnega sistema lahko mogoče le brez spreminjanja obstoječe zakonodaje.

Okrogle mize se je udeležilo 30 predstavnikov, članov obeh domov Narodne skupščine Belorusije, predsednica Centralne komisije Belorusije za volitve in republiški referendum, ga. Lidiya Ermoshina, direktor Državnega centra za zakonodajo in pravne raziskave republike Belorusije, g. Vadim Ipatov, predstavniki državnih teles, Medresorske strokovne komisije za pregled OVSE/ODHIR priporočil glede izboljšanja volilnega procesa v Belorusiji, CIS izvršnega odbora, predstavniki PACE, Beneške komisije, Sekretariata CoE, OVSE/ODHIR in OVSE PA, Centra za evropsko prihodnost, medijev in civilne družbe.

Udeležence so uvodoma nagovorili člani Sveta Evrope, EEAS, Beneške komisije in CEP. Dr. Gorazd Justinek je poudaril pomembnost transparentnosti volilnega procesa in hkrati izpostavil pripravljenost pomagati Belorusiji na poti do pravičnih in demokratičnih volitev v okviru Mednarodnega razvojnega sodelovanja.

Prvi panel je bil namenjen volilnim standardom, kjer je dr. Letnar Černič predstavil slovenske izkušnje pri zagotavljanju transparentnosti volilnega procesa, pri čemer se je osredotočil na sestavo volilnih komisij, kandidiranje na volitvah, glasovanje na voliščih, ugotavljanje volilnih izidov in varstvo volilne pravice. Beloruski predstavniki so slovenske dobre prakse pozitivno ocenili. Drugi del je bil namenjen Beloruskemu volilnemu sistemu, kjer je bil predstavljen pregled obstoječega sistema in trenutno stanje reform. Ker je bila Belorusija s strani predstavnika Beneške komisije pri izvedbi volitev deležna številnih kritik, je glede na komentarje udeležencev, Beloruska stran zavzela defenzivno držo. Nevsiljiva predstavitev slovenskih izkušenj v smislu pomoči Belorusiji pri doseganju mednarodno sprejetih standardov s področja volitev je bila zato izredno pozitivno sprejeta.

Okrogla miza na temo Volilnih standardov in izboljšanja volilnega procesa v Belorusiji je bil prvi dogodek v zgodovini, ki se je odvijal v prostorih beloruskega parlamenta, zato je bil posledično tudi medijsko zelo odmeven.

Projekt je financiran v okviru Mednarodnega razvojnega sodelovanja Slovenije ter s strani Evropske unije in Sveta Evrope.